

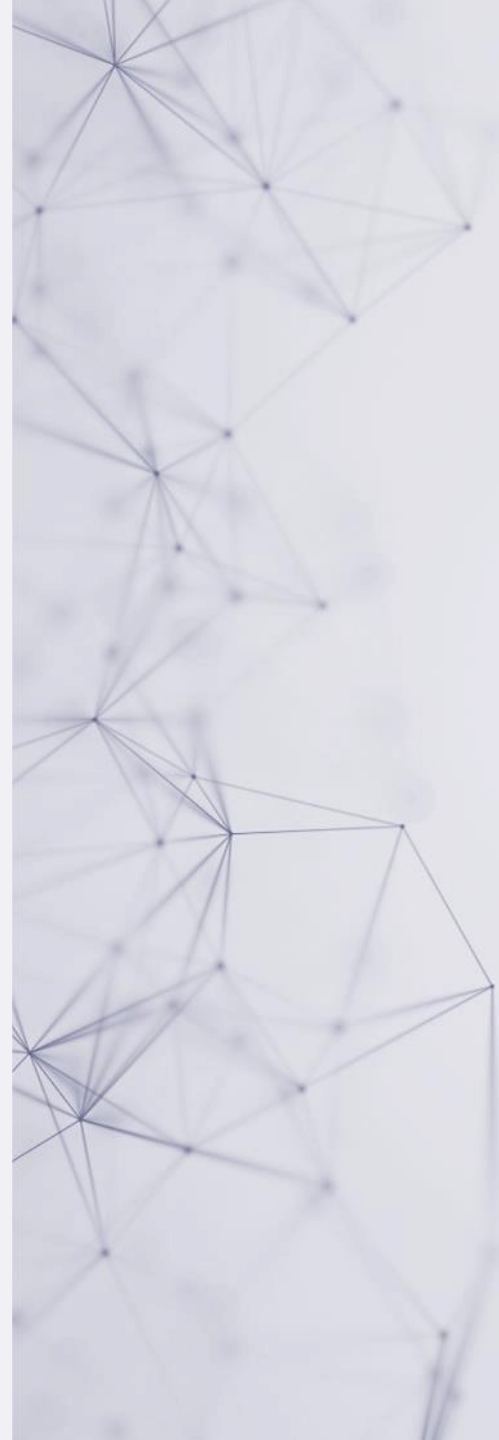
Aktualitātes ekonomikā. Kurp virzās Latvijas ekonomika?

Pandēmijas, kara un ar to saistīto
lēmumu ietekme, inflācijas
tendences un citi būtiski aspekti

Ieva Opmane

Latvijas Bankas Monetārās politikas
pārvaldes vecākā ekonomiste

2022. gada 24. augusts

Tā zīmējas 2022. gads Latvijā

2022. g. 1. cet.
+3.4%

Neraugoties uz karu, dzīve kūsā

- ▶ Mazinās Covid-19 ierobežojumi, atliktais patēriņš plaukst.
- ▶ Karš pastiprina piegāžu ķēžu traucējumus.
- ▶ Pērnā gada izaugsmes inerces, krājumu izmantošana.
- ▶ Valdības atbalsts enerģijai.
- ▶ Iedzīvotāju skaitu sāk kuplināt Ukrainas bēgļi.

2022. g. 2. cet.
-1.4%

Ekonomiskā aktivitāte noplok

- ▶ Pakalpojumi turpina atdzīvoties.
- ▶ Pastiprinās iedzīvotāju piesardzība preču iegādē – mazumtirdzniecība vājinās.
- ▶ Izejvielu cenu un pieprasījuma kritums iezīmē rūpniecības (īpaši kokrūpniecības) ienākumu sarukumu.
- ▶ Būvniecības aktivitāte reģionā sāk bremzēties.

Tā zīmējas 2022. gads Latvijā

2022. g. 3. cet.

No ekonomiskā rata birst vājākie

- ▶ Ražotāji un būvnieki saskaras ar strauji kāpjošām izmaksām.
- ▶ Augsto enerģijas un pārtikas cenu dēļ iedzīvotāji kļūst vēl piesardzīgāki.
- ▶ Sarūk ārējais pieprasījums, bažas par globālo recesiju.
- ▶ Priekšvēlēšanu aktivitātes silda ekonomiku.
- ▶ Aktivitāte pārejai uz atjaunojamiem resursiem.

2022. g. 4. cet.

Apkures rēķini grauj pirktspēju

- ▶ Iedzīvotāju pirktspēja krītas.
- ▶ Valdības atbalsts daļēji palīdz segt izdevumus.
- ▶ Vājš ārējais pieprasījums mazina uzņēmēju/investoru konfidenci.
- ▶ Laiks pēc vēlēšanām.
- ▶ Covid-19?

Nozīmīgākie kara ietekmes kanāli

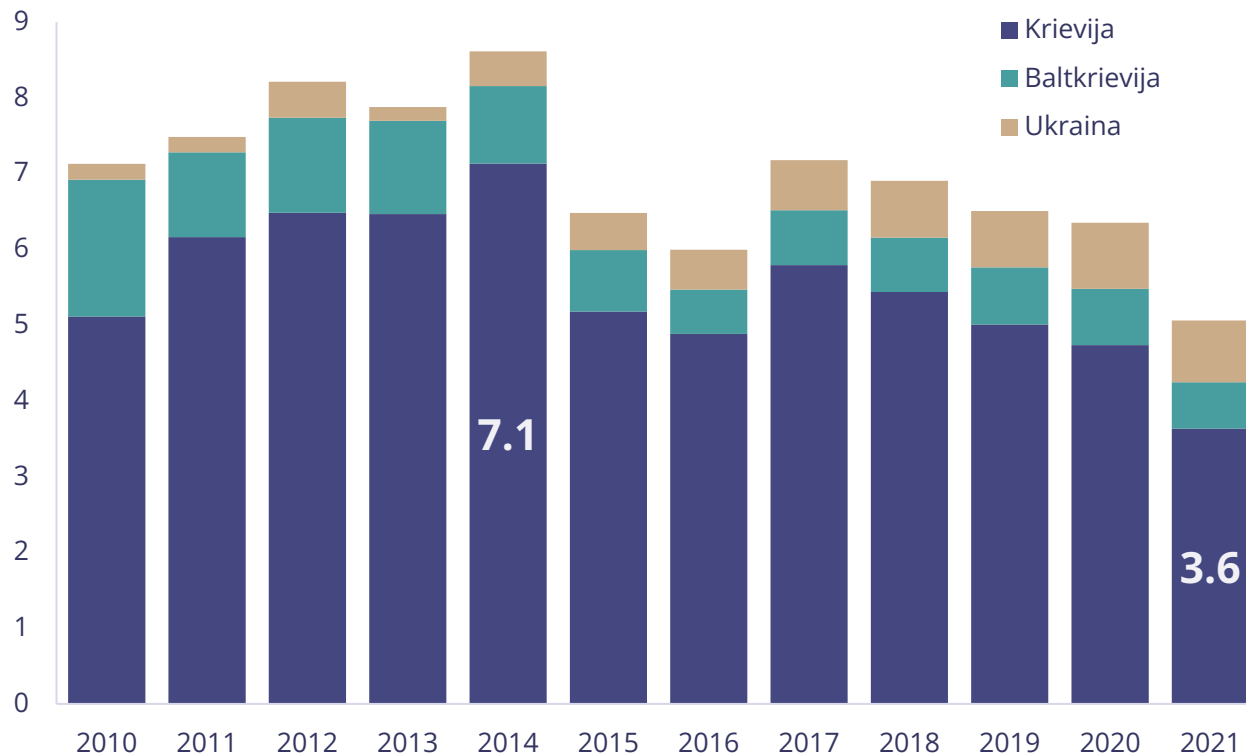
- 1 eksporta sašaurināšanās
- 2 importa pārkārtošana
- 3 globālo cenu kāpums
- 4 konfidences pasliktināšanās

Nozīmīgākie kara ietekmes kanāli

- 1 eksporta sašaurināšanās**
- 2 importa pārkārtošana
- 3 globālo cenu kāpums
- 4 konfidences pasliktināšanās

Jau kopš Krimas aneksijas eksporta īpatsvars uz Krieviju būtiski mazinājies

Preču un pakalpojumu eksports uz Krieviju, Baltkrieviju un Ukrainu (% no IKP)

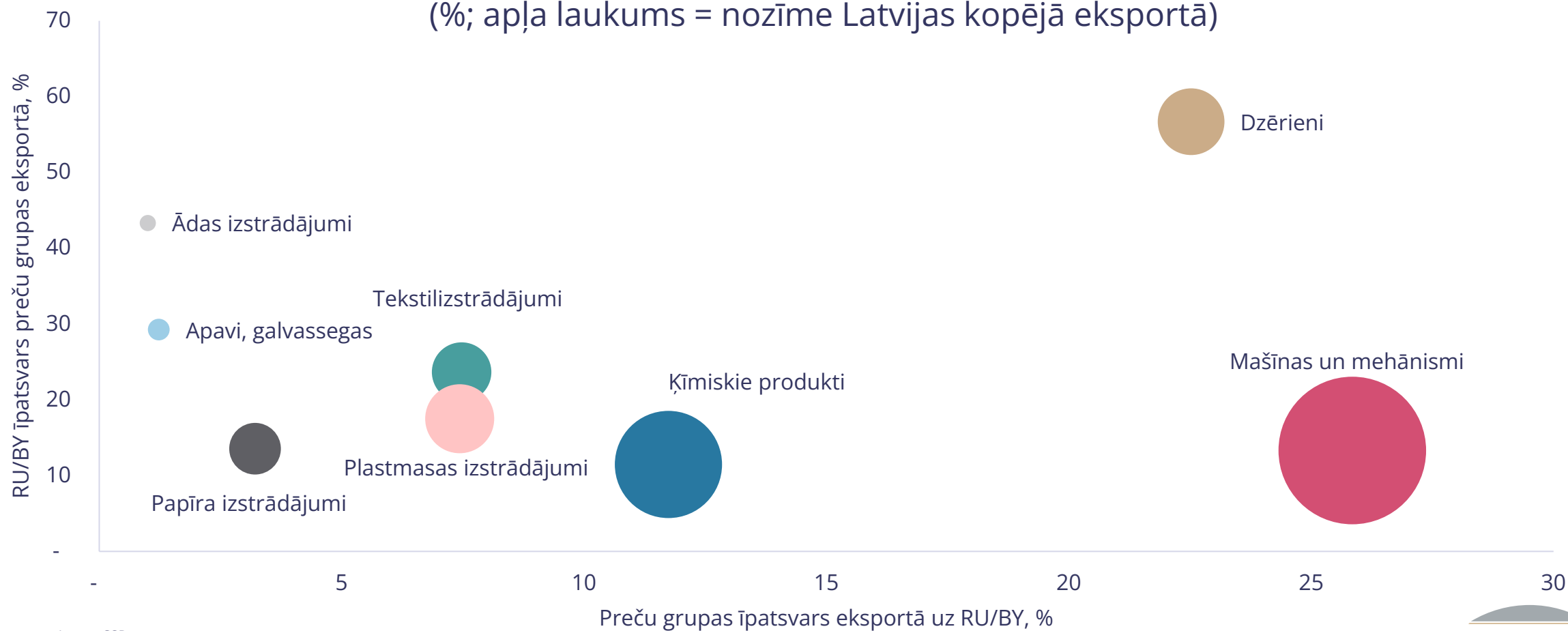

Šogad:

- **Dzelzceļš un ostas:** kravu apjomi vēl pagaidām nav mazinājušies, uzņēmumi centušies pēc iespējas ātrāk izvest kravas no Krievijas.
- **Autotransports:** kustība uz Krieviju ir būtiski sabremzējusies noteikto sankciju ietekmē, galvenokārt apgrūtināto norēķinu dēļ.
- **Aviotransports:** pieprasījums pēc lidojumiem un rezervāciju apjomi norāda uz sektora darbības atjaunošanos.

Nozīmīga ekspozīcija uz Krieviju dzērienu eksportam (re-eksports); uzņēmēji iepriekšējās krīzēs uzrādījuši elastību pārorientēties

Latvijas preču eksporta grupas ar lielāko ekspozīciju uz RU/BY 2021. gadā
(%; apļa laukums = nozīme Latvijas kopējā eksportā)

Avots: CSP.

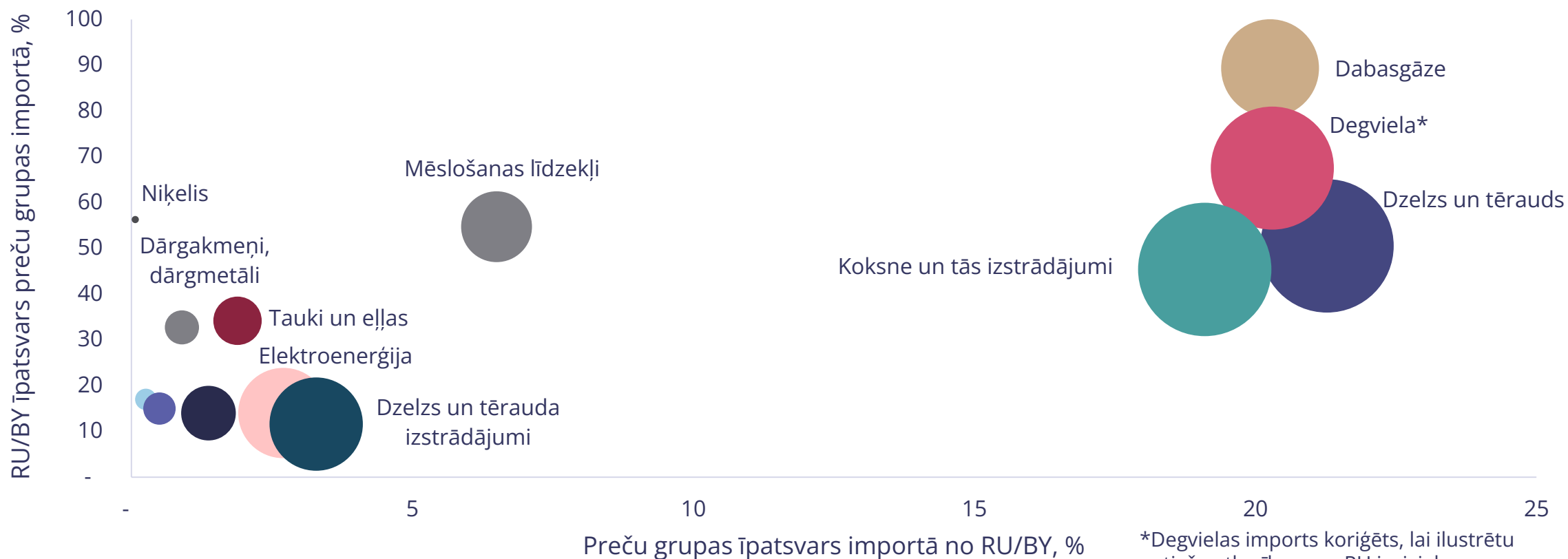
Nozīmīgākie kara ietekmes kanāli

- 1 eksporta sašaurināšanās
- 2 importa pārkārtošana**
- 3 globālo cenu kāpums
- 4 konfidences pasliktināšanās

Energoresursiem, tēraudam, mēslošanas līdzekļiem tiek rasti alternatīvi tirgi, tie ir dārgāki un rezultējas cenu un izmaksu kāpumā

Latvijas preču importa grupas ar lielāko ekspozīciju uz RU/BY 2021. gadā
(%; apļa laukums = nozīme Latvijas kopējā importā)

*Degvielas imports koriģēts, lai ilustrētu netiešo atkarību caur RU izejvielu

Nozīmīgākie kara ietekmes kanāli

- 1 eksporta sašaurināšanās
- 2 importa pārkārtošana
- 3 globālo cenu kāpums**
- 4 konfidences pasliktināšanās

Cenu pieaugums gada laikā iespaidīgs

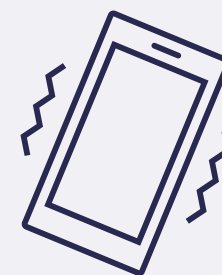
Degviela

52 %

Pārtika

20 %

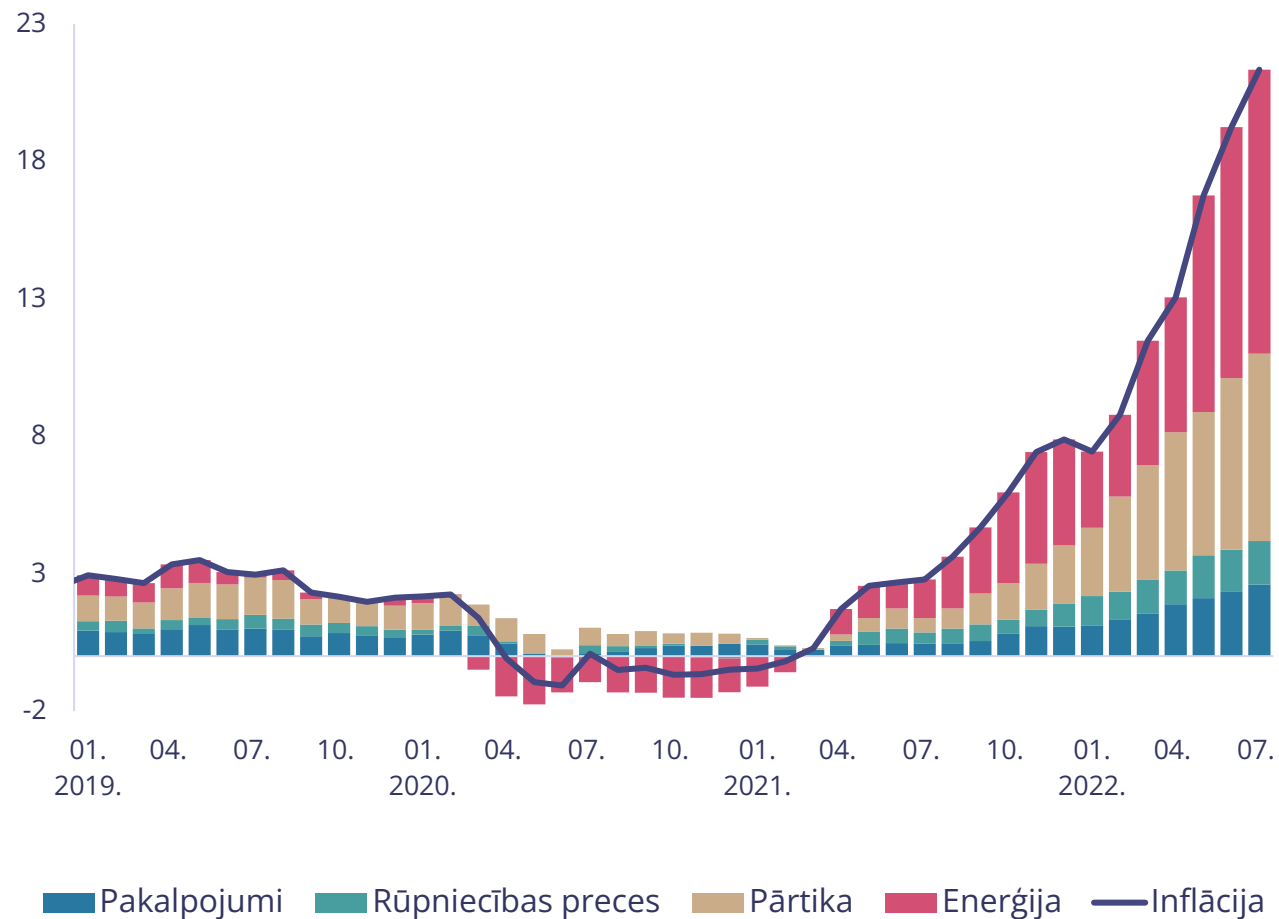

Pakalpojumi

9.6 %

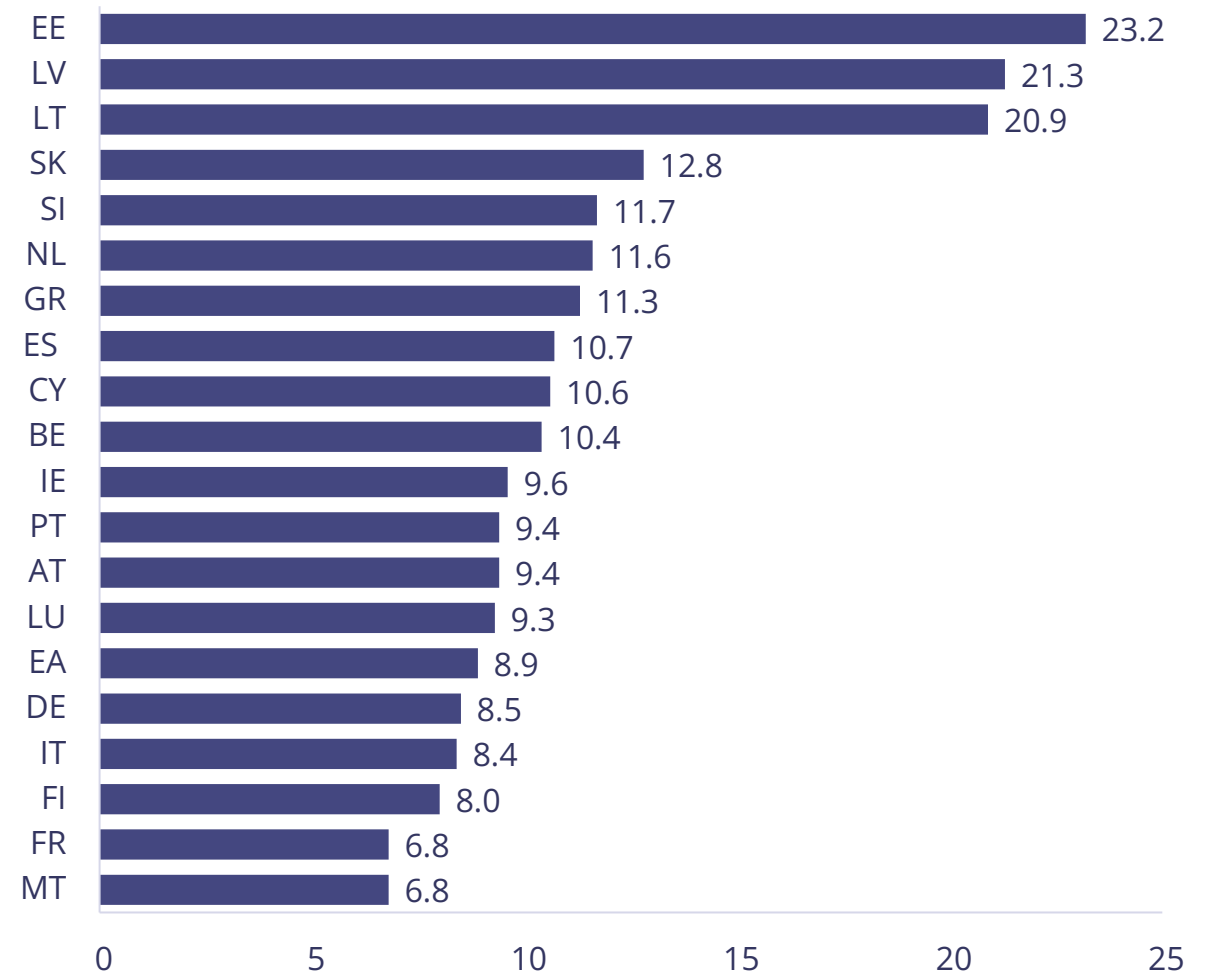
Cenas pieaug ļoti dažādām precēm un pakalpojumiem

Inflācija Latvijā un devumi (pp; g/g)

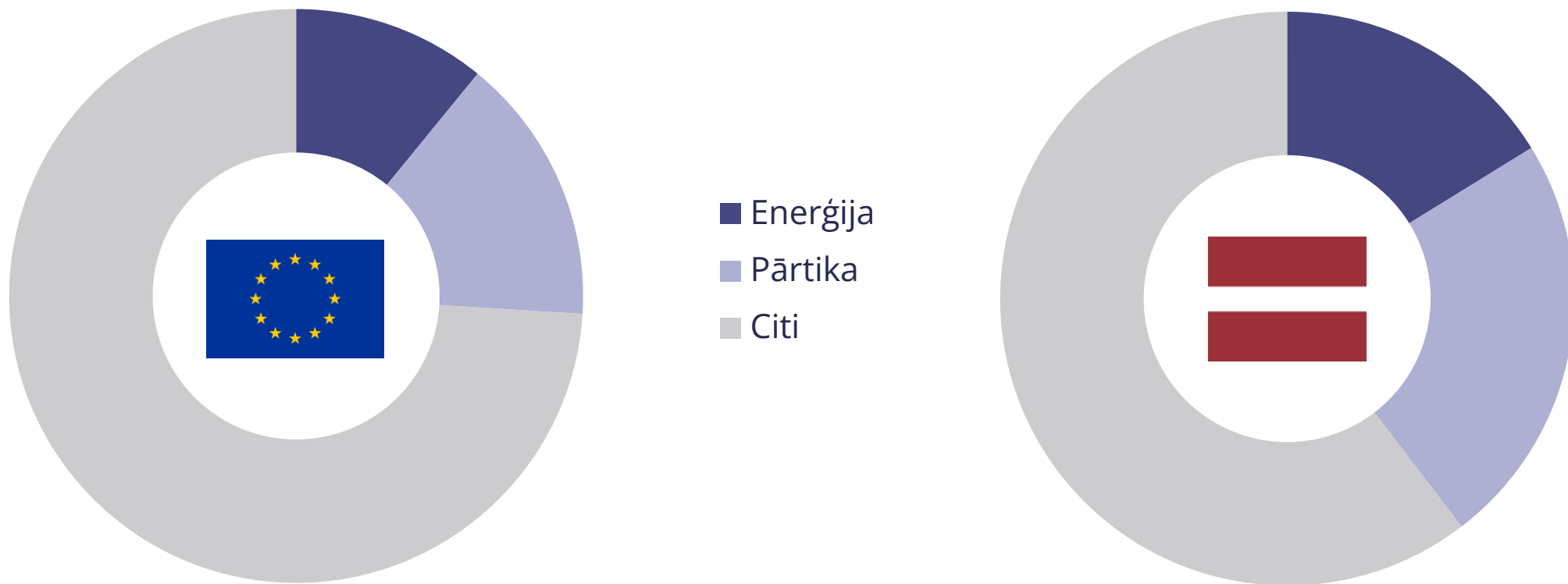

Strauja inflācija vērojama visā eiro zonā

Inflācija eiro zonas valstīs
(2022. gada jūlijā; g/g; %)

Latvijā lielāks īpatsvars enerģijas un pārtikas patēriņam. Šīs cenas aug visstraujāk.

Nabadzīgākajiem arī Latvijā lielāka daļa ienākumu jāatvēl pārtikai un mājoklim

Piektdaļa iedzīvotāju ar zemākajiem ienākumiem Latvijā pārtikai un mājokļa uzturēšanai tērē

1/2 no saviem ienākumiem

Piektdaļa bagātāko iedzīvotāju pārtikai un mājoklim tērē vien

1/4 no saviem ienākumiem

Tomēr iztērētā summa ir mazāka

Piektdaļa iedzīvotāju ar zemākajiem ienākumiem Latvijā pārtikai un mājokļa uzturēšanai tērē

1/2 no saviem ienākumiem

Bet iztērētā kopsumma nabadzīgākajiem ir mazāka: **117 eiro mēnesī**

Piektdaļa bagātāko iedzīvotāju pārtikai un mājoklim tērē vien

1/4 no saviem ienākumiem

Bagātākajiem tie ir **147 eiro mēnesī**

Mazinot nodokļus, dod visiem, bet bagātājiem iedod vairāk...

Piektdaļa iedzīvotāju ar zemākajiem ienākumiem Latvijā pārtikai un mājokļa uzturēšanai tērē

1/2 no saviem ienākumiem

Bet iztērētā kopsumma nabadzīgākajiem ir mazāka: **117 eiro mēnesī**

Nabadzīgajiem iedot 20 eiro

Piektdaļa bagātāko iedzīvotāju pārtikai un mājoklim tērē vien

1/4 no saviem ienākumiem

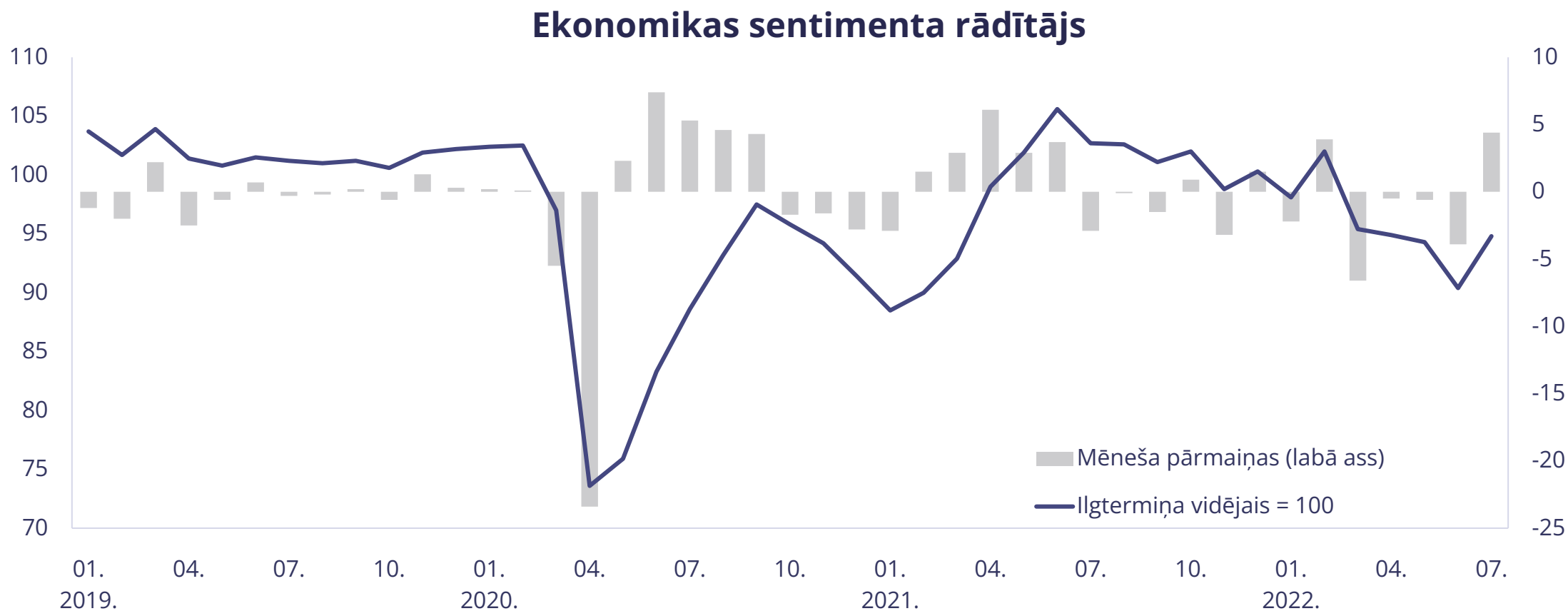
Bagātākajiem tie ir **147 eiro mēnesī**

Bagātājiem iedot 25 eiro, vai tas būtu vēlams?

Nozīmīgākie kara ietekmes kanāli

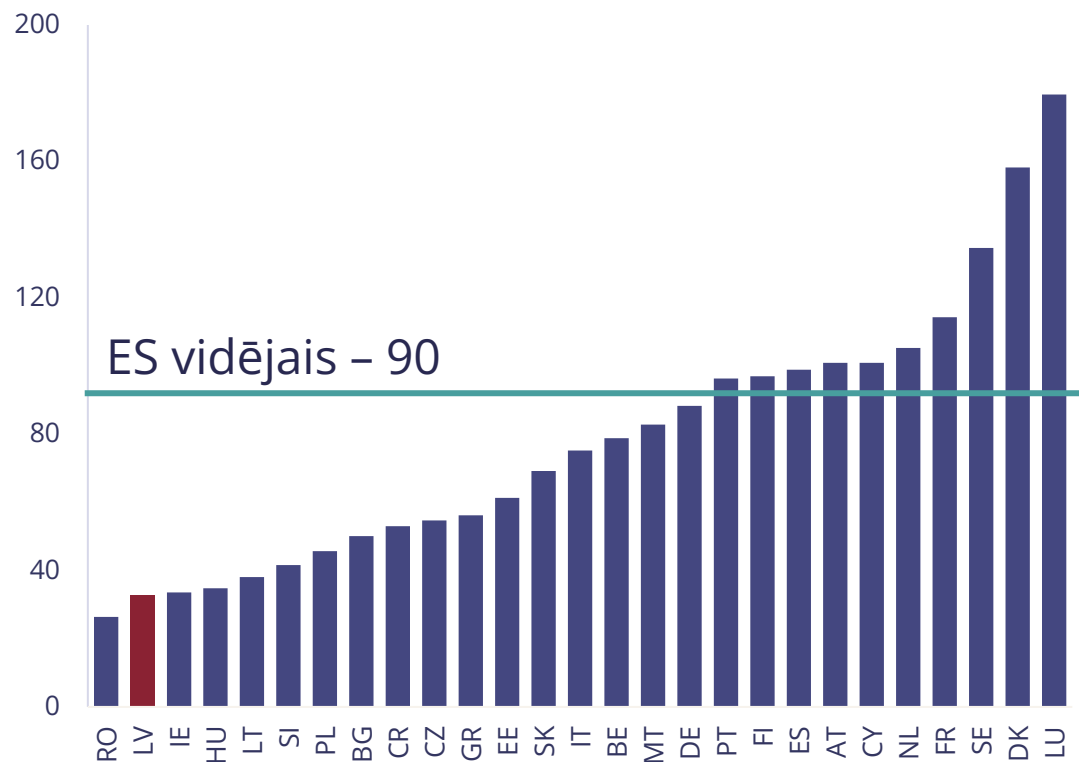
- 1 eksporta sašaurināšanās
- 2 importa pārkārtošana
- 3 globālo cenu kāpums
- 4 konfidences pasliktināšanās**

Noskaņojums ir vājinājies – tas ietekmēs patēriņa un investīciju lēmumus, tomēr pasliktinājums nesniedzas līdz iepriekšējās krīzes dziļumiem

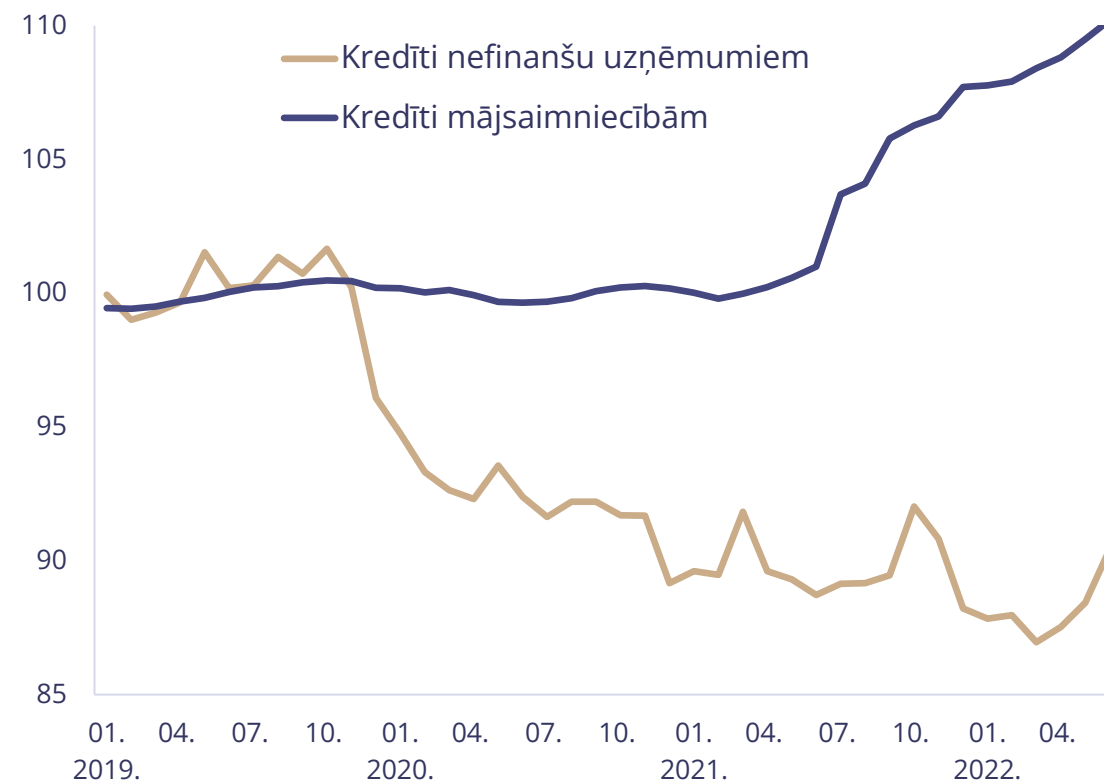

Latvijā kreditēšanas aktivitāte starp vājākajām ES; kreditēšana mājsaimniecībām aug, kamēr uzņēmumu kredītportfelis sarūk

Nefinanšu uzņēmumiem un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums 2021. gadā (% no IKP)

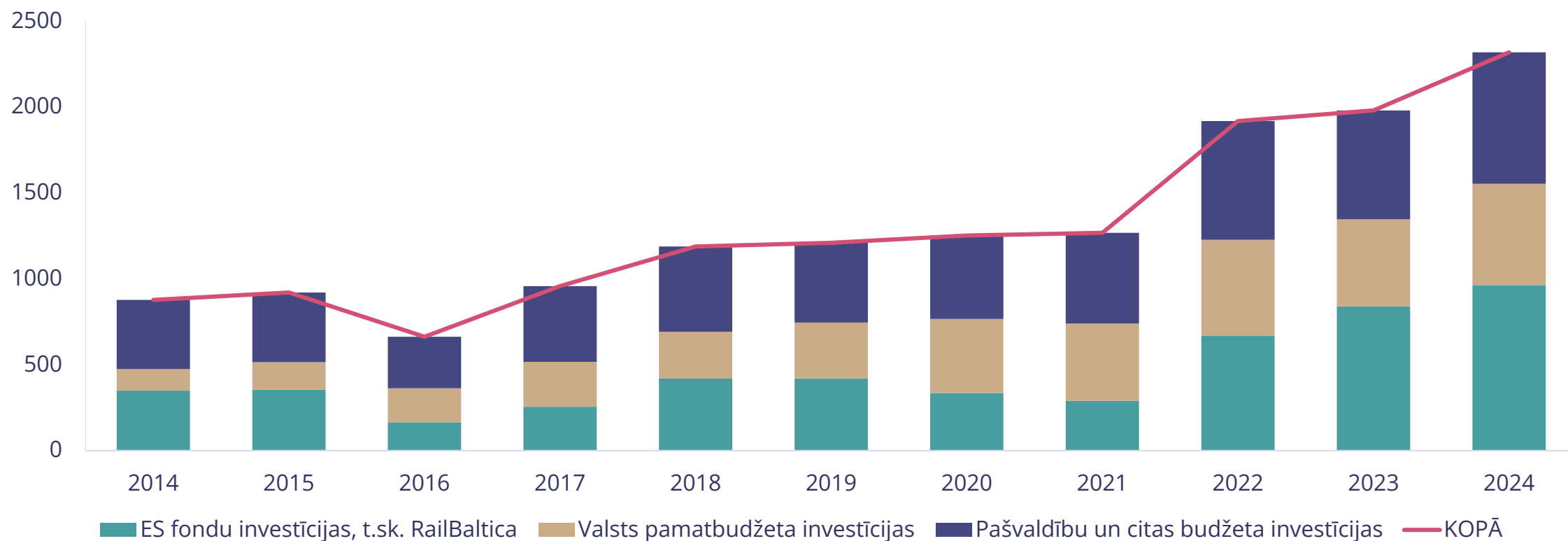

Kredītu atlikums (2019 = 100)

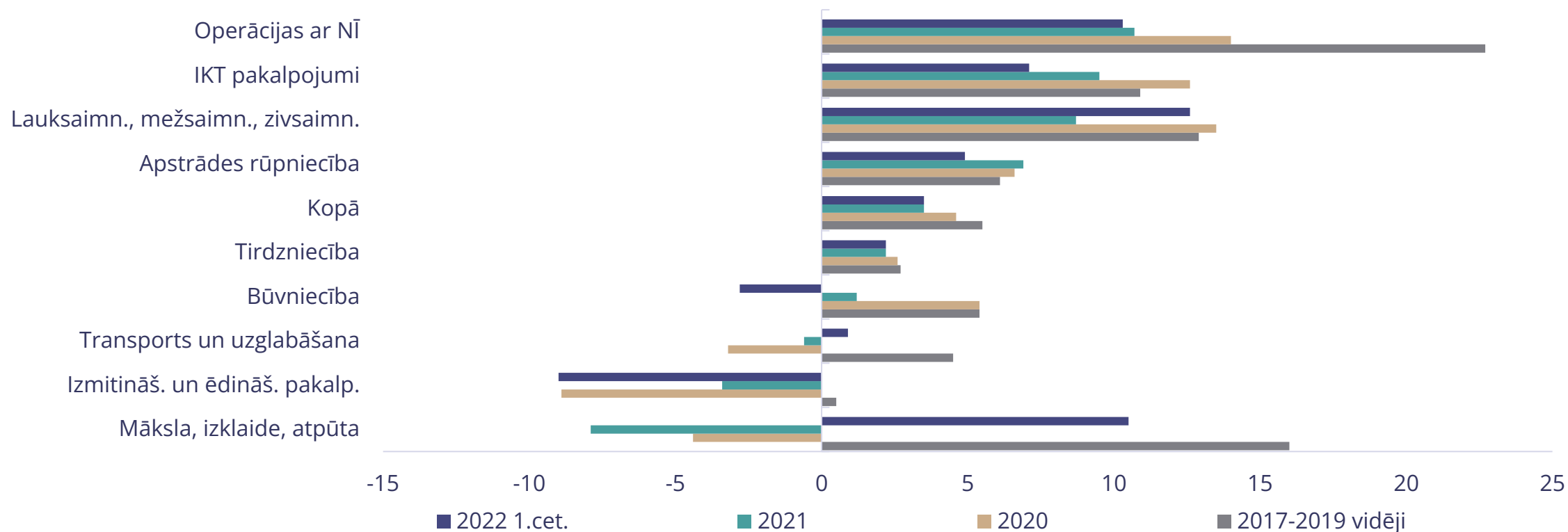
Valdības investīcijas svarīgas kopējās aktivitātes saglabāšanai

Publiskās investīcijas (pēc naudas plūsmas; milj. eiro)

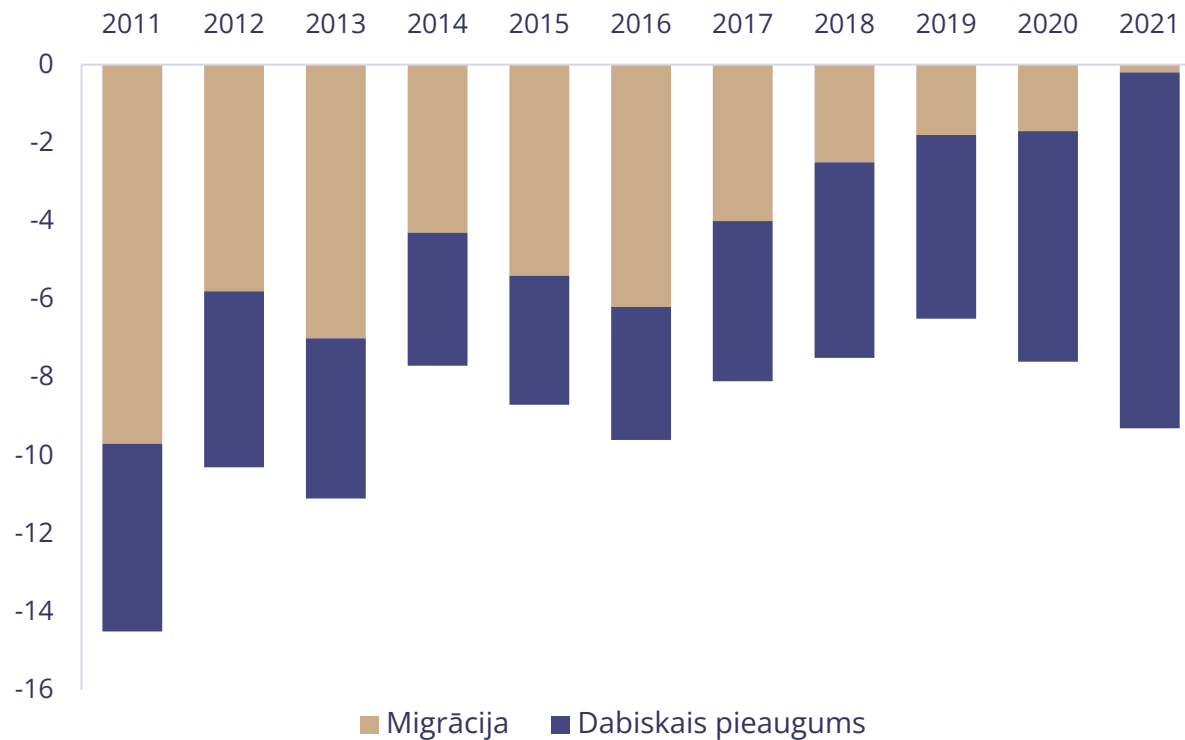
Ražošanas izmaksu kāpums pagaidām būtiski neiegrožo uzņēmumu peļņit spēju

Uzņēmumu rentabilitāte (%; peļņa pēc nodokļiem pret apgrozījumu)

2021. gadā migrācija gandrīz pa nullēm, šogad – bēgļu plūsma

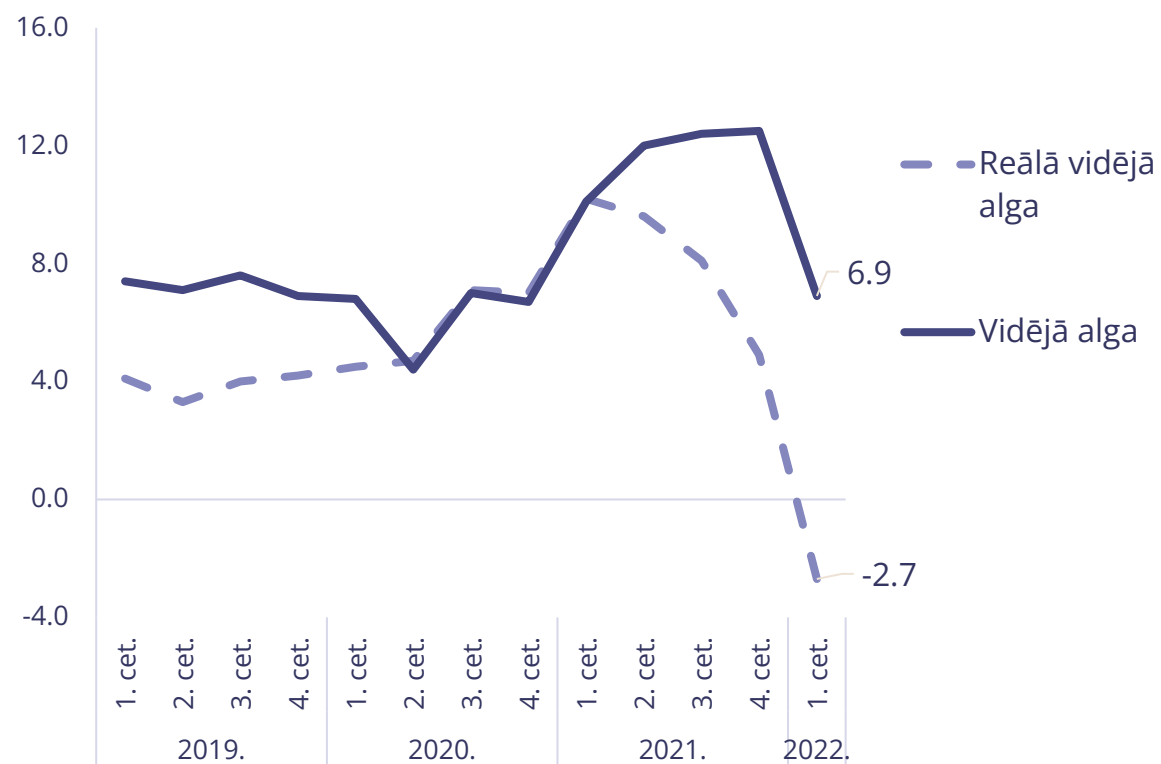
Migrācija un iedzīvotāju skaita dabiskais pieaugums (uz 1000 iedzīvotājiem)

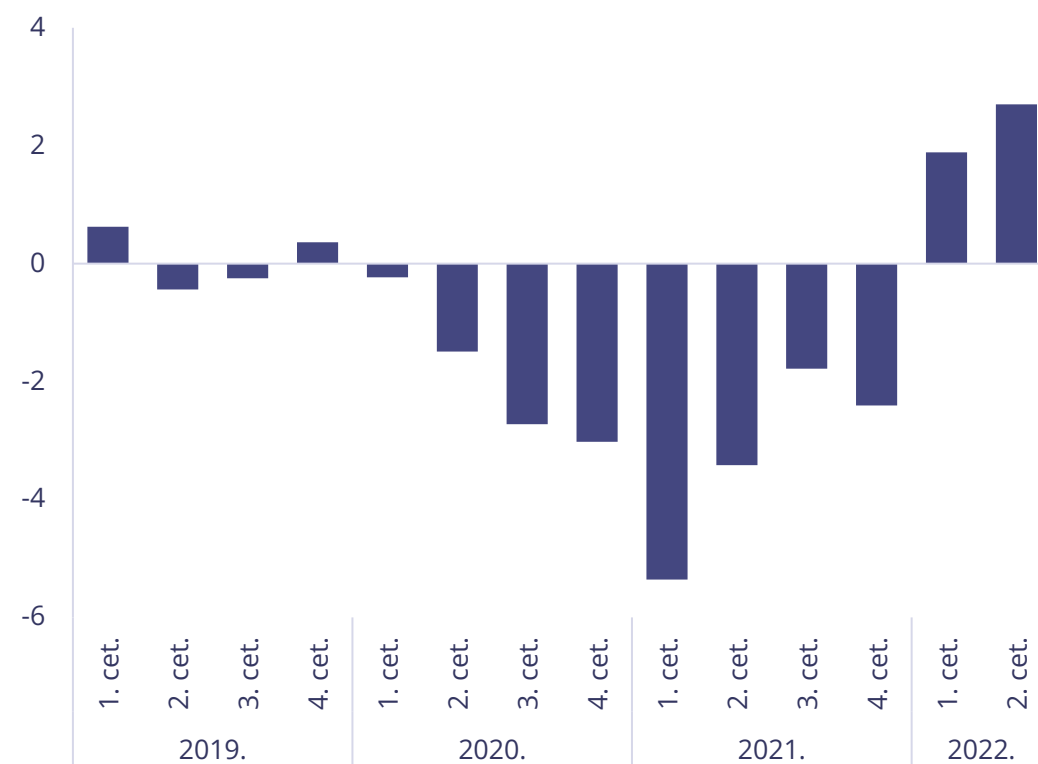
- 55% no imigrantiem 2021. gadā tādi, kas iepriekš no Latvijas izceļojuši
- Imigranti pārsvarā darbaspēka vecumā (25-45 g.v.), vairāk vīrieši
- Emigranti nedaudz jaunāki 25-34 g.v.
- Jau 2021. g. 12% no imigrantiem no Ukrainas
- Pašlaik 36 000 bēgļu; aptuveni 50% sievietes, 35% bērni
- BET: ietekme uz darbaspēku maza (ap 6000 nodarbināto).

Nodarbināto skaits palielinās, inflācija noēd algu pieaugumu

Darba samaksas rādītāji (%; gads/gadu)

Nodarbināto skaits (%; gads/gadu)

Šī gada sākumā "atdzīvojas" pandēmijas nomocītie sektori. Informācijas un komunikācijas sektors stabili augošs.

Nodarbinātie (sez.izl., % izmaiņas, salīdzinot ar 2019. gada 4. cet.)

	2020. 1.cet.	2.cet.	3.cet.	4.cet.	2021. 1.cet.	2.cet.	3.cet.	4.cet.	2022. 1.cet.
Kopā	0.8	-6.9	-4.1	-4.6	-8.6	-5.0	-5.5	-5.8	-3.4
Izmitināšana un ēdin.	0.7	-47.4	-21.9	-37.4	-58.7	-39.2	-23.7	-26.4	-16.7
Citi pak.	1.9	-3.9	-4.9	-4.5	-13.9	-7.2	-19.1	-15.9	-15.2
Enerģijas piegāde	-1.0	-1.7	-2.8	-3.9	-4.1	-3.0	-8.7	-9.9	-12.4
Ūdens saimn. pak.	-0.9	-4.6	-4.2	-3.9	-7.7	-6.4	-8.9	-12.0	-12.2
Māksla un izklaide	2.5	-17.1	-10.8	-12.0	-26.1	-19.8	-16.3	-15.8	-12.0
Nek. īp.	2.1	-0.4	-2.1	-2.2	-12.2	-5.7	-16.3	-9.3	-9.8
Transports	1.4	-7.1	-8.0	-9.5	-10.8	-9.8	-9.7	-9.6	-9.3
Finanses	-1.1	-3.2	-4.1	-4.5	-7.1	-4.8	-6.0	-6.3	-6.9
Izglītība	0.2	-0.9	0.2	-1.3	-2.8	-2.9	-0.5	-7.5	-5.6
Būvniecība	2.4	-5.8	-5.1	-5.5	-8.6	-5.6	-8.2	-7.7	-3.3
Tirdzniecība	-1.4	-8.4	-5.1	-3.6	-12.2	-4.6	-5.4	-7.3	-3.2
Lauksaimniecība	1.5	-1.1	1.5	-0.3	-4.7	-1.7	-3.6	-1.8	-2.1
Valsts pārvalde	-0.1	-0.7	0.2	0.1	0.6	1.4	-2.7	-0.9	-1.2
Rūpniecība	0.8	-6.1	-2.8	-2.3	-1.4	2.4	2.9	4.0	4.3
Veselības aprūpe	2.2	-1.8	1.5	3.1	2.9	6.0	5.6	6.0	6.7
IKT	3.3	-1.7	0.9	2.1	2.0	4.0	2.8	6.8	10.1
leguves rūpn.	-1.4	-1.1	-0.1	3.7	9.2	8.4	6.7	12.8	14.2

Ieilgusī karadarbība pasliktina turpmākās izaugsmes izredzes, īpaši pieaugošo cenu – augstākas inflācijas dēļ, tomēr gada sākuma spēcīgā izaugsme paaugstina IKP prognozi

	2022 jūnija prognozes		
	2022	2023	2024
IKP salīdzināmās cenās (izl. dati; g/g;%)	2.9 ▲	2.4 ▼	4.2 ▲
Inflācija (SPCI) (g/g;%)	14.8 ▲	7.0 ▲	2.4 ▲
Inflācija (SPCI), izslēdzot pārtikas un enerģijas cenas (g/g;%)	6.0 ▲	4.0 ▲	3.2 ▼
Bezdarbs (% no ekon. akt.)	7.3 ▼	7.1 ►	6.3 ▲
Vidējā alga (g/g;%)	10.3 ▲	6.7 ▲	5.7 ►
Tekošais konts (% no IKP)	-2.6 ▼	-3.0 ▼	-3.0 ▼
Budžeta bilance (% no IKP)	-5.7 ▼	-1.5 ▼	-1.2 ▲
Valdības parāds (% no IKP)	46.5 ▼	44.7 ▼	43.6 ▲

Avots: Latvijas Bankas 2022. gada jūnija prognozes.

Monetārās politikas mērķis – uzturēt cenu stabilitāti

1

Aktīvu pirkumu programmu aktīvā fāze noslēdzas, kam seko procentu likmju pieaugums

2

Augstākas procentu likmes mazinās inflāciju, bet vienlaikus arī ekonomisko aktivitāti

3

Tādēļ cīņā ar inflāciju nepieciešams iesaistīties arī fiskālajai un strukturālajai politikai

Avots: Shutterstock.

Ko darīt?

1

Ģeopolitika – "dzelzs priekš kara" atgriešanās

- Latvijas ekonomiskā modeļa pārskatīšana
- Pārmaiņas nozaru struktūrā (ostas, transports, tranzīts – kas vietā?)
- Atbalsts uzņēmumiem tirgus pārorientēšanai, izejvielu sagādei (LIAA + ALTUM)

2

Energoresursu šoks

- Mērķēts atbalsts mazturīgajiem energoresursu un pārtikas sadārdzināšanās apstākļos
- Nelabvēlīgāku scenāriju gadījumā, pastāvot recesijas draudiem, – plašāks atbalsts iedzīvotājiem patēriņa uzturēšanai

3

Investīcijas

- Enerģētiskā neatkarība (LNG jaudas, energointensitātes mazināšana un AER izmantošana)
- Valsts investīciju projekti – jāturpina īstenot

Kopsavilkums

1

Krievijas iebrukums Ukrainā negatīvi ietekmē gan pasaules, gan Eiropas ekonomiku; nenoteiktība un riski augstāki, piegāžu ķēžu problēmas ieilgst

2

Karadarbības un sankciju nenoteiktības dēļ precīzi kvantificēt scenārijus nav iespējams, bet galvenās tendences ir labi redzamas:

- Inflācijas spiediens pieaudzis, īpaši energoresursu un pārtikas segmentos; inflācija būs augstāka un augsta ilgāk, nekā iepriekš gaidīts
- Ekonomikas izaugsmes izredzes pasliktināsies; fiskālajai un strukturālajai politikai galvenā loma krīzes pārvarēšanā

3

Ko darīt? Cenu šoku ietekmes mazināšana, investīcijas un ilgtspējība:

- Ģeopolitika: jauns dzelzs priekšgars un Latvijas ekonomikas modelis
- Pasākumi cenu šoka ietekmes mazināšanai
- Fiskālās un strukturālās politikas atbalsts investīciju aktivitātes saglabāšanai/palielināšanai

Tiekamies!

naudasskola.lv

makroekonomika.lv

